

ДГ с ЯГ „Осми март“ гр.Съединение

Община Съединение; гр.Съединение; с административен адрес на
пл.“Съединение“ №4 и адрес на филиал ул.“Хан Крум“ №3
тел.0887472875; e:mail: info-1600131@edu.mon.bg

Утвърждавам:

Директор :Елена Кабашка

Дата:15.09.2026 г.

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА В ДГ С ЯГ „ОСМИ МАРТ“ за учебната 2026/2027 година

**Настоящият Механизъм за противодействие на тормоза и
насилието между децата за учебната 2026/2027 година на ДГ с
ЯГ „Осми март“ гр.Съединение е приета на ПС, с Протокол
№1 / 15.09.2026 г. и е утвърдена от директора на детската
градина със Заповед № РД-10-02 / 15.09.2026 г.**

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛИ НА НАСТЯЩИЯТ ДОКУМЕНТ

Настоящият документ е изготвен от работна група в Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Националната мрежа за децата, фондация „Асоциация Анимус“ и УНИЦЕФ – България.

Настоящият механизъм има за цел да очертае рамките на единен механизъм за противодействие на тормоза, който да подпомогне детската градина в усилията за справяне с това явление.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва както от цялата общност, така и от ДГ с ЯГ „Осми март“. Подобна политика е необходимо да включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие. Тези елементи са подробно разгледани в настоящия документ.

Документът се състои от две основни части. В първата част се разясняват понятията „насилие“ и „тормоз“, както и видовете поведение, които те включват, докато в следващите се разглеждат задължителните елементи на механизма за противодействие на тормоза. В третата част на документа се очертават и основните ресурси, които детската градина трябва да осигурят, за да може ефективно да се противодейства на насилието.

II. ИЗМЕРЕНИЯТА НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА

Насилието между децата в детската градина обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психическото здраве и поведение както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“ („bullying“).

Какво е насилие? В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда”.

Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът между връстници се разглежда от много автори като групов феномен (Craig and Peplar, 1997). Случаите на насилие се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Дан Олвеус (Olweus, 1993) определя тормоза като *сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.*

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Тормозът обхваща много широк спектър от поведения: преки нападения (удряне, заплаха или принуда, дразнене, подигравка, наричане с обидни прякори, сексуални забележки, открадване или повреждане на лични вещи) или непреки (например разпространяване на слухове или насърчаване на другите да отхвърлят или изключат някого от приятелската среда). Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психически тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – например, избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смуцаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Физическият тормоз е форма, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за спазване обикновено са насочени именно към нея. Психическият и социалният тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като те не са така видими, а и децата от своя страна нямат нагласата да споделят в възрастните за своите преживявания.

В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в детската градина трябва да бъдат насочени към всички проявления от това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- не желание да посещава детската градина.

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми.

Тормозът може да бъде реален или виртуален/в детската градина виртуален тормоз може да бъде извършен от по-големите деца/.Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:

- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространение на снимки или видео в интернет или други канали без съгласието на родителите, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, кадене на самоличност и др.

Един от признаците, че детето може би е жертва на кибертормоз е рязката смяна на настроението и поведението му.

Роли в ситуации на тормоз

В ситуации на тормоз могат да бъдат въввлечени много деца, като ролите могат да се разделят по следния начин:

мъчител /агресор/ - инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;

помощник на мъчителя – помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;

подкрепящ мъчителя – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;

защитник на жертвата – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава и или насърчава жертвата;

страничен наблюдател – стои на страна, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;

жертвата – обект на тормоз.

Има и малка група деца, които са едновременно и насилници и насилващи. Обикновено такива деца са тормозени от някой „по-силен“, а те реагират като тормозят някой „по-слаб“ от тях.

За ефективното справяне с насилието и тормоза от изключително значение е да се повлияе и промени поведението на всяко дете, а не да се съсредоточат усилията само върху преките извършители и потърпевши. Начините и подходите за това са различни, на те са неделима част от общата стратегия за справянето с явлението.

III. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Разработване и въвеждане на система за предотвратяване и противодействие на тормоза в детската градина.

Причините за насилието са много и комплексни и детската градина трудно би могла да повлияе на всички. То може обаче успешно да намали тези фактори, които са свързани със средата в детската градина и които допринасят за проявата на агресия и за утвърждаване на агресивни модели на поведение, чрез:

- непоследователните и наблягащи на наказанието подходи за справяне с нежеланото поведение на децата;
- неясните правила и очаквания за това какво представлява приемливо поведение в детската градина;
- недостатъчните усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията, липсата на ефективна система за надзор и др.
- физическата среда в детската градина също може да бъде предпоставка за изява на агресивно поведение;
- съревнователният елемент между децата.

Основният принцип е прилагането на цялостен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна среда.

1. Предложената по-долу рамка е базирана на опита на други европейски държави, които са постигнали ефективни резултати. Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

Превантивните мерки в детската градина трябва да започнат задължително с оценка на проблема с насилието, както и с определяне на елементите на компетентност за справяне и недопускане на явлението.

1.1.Осъзнаване и оценка на проблема.

Оценката и анализирането на проблема е първата стъпка към неговото решаване. Оценката на проблема изисква да се даде отговор на следните въпроси: Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него? Кои видове и какви форми на тормоз има в училището? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирано до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

За да се изгради защитна мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в детската градина.

Основните въпроси, които трябва да намерят отговори тук са:

1. Има ли правила и решения във връзка с всяка една проява на тормоз, дефиниране в предишната стъпка?
2. Има ли система за превенция и намеса? Познават ли децата и родителите възможностите за реагиране, ако все пак има изградена някаква система за защита?
3. Използват ли децата, родителите и учителите тази система?
4. Получават ли децата помощ и каква?
5. Имат ли капацитет учителите и родителите да реагират на различните форми на тормоз?
6. От какъв вид допълнителна подкрепа или обучение има нужда, за да могат да участват ефективно и де се спре с безразличието?
7. От какъв вид сътрудничество и помощ с други, външни за детската градина служби, организации или институции има нужда?
8. Кои са те и как могат да бъдат привлечени?

Отговорите на тези въпроси, от една страна, дават информация за това какво е субективното мнение на всички заинтересовани лица, а от друга страна, служат за създаването на реална картина на ситуацията в детската градина.

Оценката следва да се извършва в началото и в края на учебната година. Тя се организира от ръководството на детската градина. Предлага се да се използва въпросник, разработен от проф.Пламен Калчев(2003).*Приложение 1*

За целта могат да се използват редица инструменти, като специални въпросници, дискусии с участие на цялата общност на детската градина, фокус групи с деца, учители и родители и др.

На базата на извършената оценка в началото на всяка учебна година се изготвя план за противодействие на тормоза. Този план се ревизира и актуализира всяка година.

Изследването на проблема са обсъжда на педагогически съвет, с непедагогическия персонал, с родителите и децата.

В края на учебната година може да се проведе конференция с участието на родители, настойници и учители.

1.2. Диференциране на елементите на компетентността

1.2.1. Създаване на координационен съвет за справяне с насилието

В детската градина да се създаде координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът се ръководи задължително от старши учител и включва психолог или педагогически съветник, учители и родители.

Комплексът от превантивни мерки трябва да включват всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - група, детска градина, общност.

Дейности на ниво група в детската градина

- За работа на ниво група в детската градина следва да се прилагат всички форми на групова работа, индивидуални разговори, дискусии;
- Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които да могат да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите, справяне с агресивното поведение и т.н.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като пример емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират сами да дават отговори на поставени въпроси. Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правила за работа, като например – всеки има право да каже каквото мисли, всеки има право да бъде изслушван, мненията не се омаловажават и т.н. Основните теми могат да бъдат:

1. Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз;
2. Какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия /някои видове поведение като присмиването може да се изглеждат като игра или шега, но обиждат и водят да негативни емоции у този, към когото са насочени и той да се чувства унижен или заплашен/;
3. Как се чувстваме когато видим прояви на тормоз и какво правим;
4. Какво можем и искаме да направим;

5. Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем;

6. Как можем да ги прилагаме.

Разглеждането на поставената тема следва да завърши с изработването на общи правила на поведение в групата на децата и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата. Въпреки че това са дейности на ниво група, те могат и е важно да се приложат и с родителите, и с учителите.

Паралелно с дейностите в групата е необходимо да се провеждат и дейности, които обхващат цялата общност на детската градина.

Дейности на ниво детска градина включват:

1. Обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от учителите в групата и формулиране на ценности и правила, които да бъдат част от политиката на детската градина;
2. Договаряне на единичен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;
3. Този механизъм да се счита като част от правилника за дейността на детската градина;
4. Приемане и съгласуваните промени;
5. Прилагане на програми за развитие на личните и социалните умения на децата;
6. Подобряване на системата за съобщение на случаи на тормоз/въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността/;
7. Включване на експерти и родителите в процеса на създаване и реализирането на всички интервенции;
8. Използване на подхода за работа с връстници, които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции като отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
9. Повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани тренинги за определени категории от работещите в детската градина за справяне с критични ситуации и други;
10. Ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в детската градина;
11. Разработване на стъпки за привличане на родителите;
12. Разработване на процедури и механизми за осигуряване на непрекъснато съгласуване на интересите и потребностите на отделните групи, съставляващи общността;
13. Осигуряване на реални партньорства с външни служби, организации и специалисти;

14. Насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.

Привличането на родителите е важна част от реализирането на програмата и важно условие за нейната ефективност.

Родителското съдействие може да има различни измерения като:

- Родители – специалисти от областта на помагащите професии/психолози, социални работници, лекари, свещеници/или други професии, които могат да бъдат полезни, включително журналисти, спортисти, драматурзи, музиканти, художници, режисьори и други, с чиято помощ могат да реализират ценни инициативи в детската градина и други;
- Родители, които могат да станат посредници между детската градина и родителите или други организации и институции;
- Родители, които могат да осигурят ресурси – в натура, услуги или пари, за изпълнение на дейностите в детската градина.

2. Въвеждане на защитната мрежа – Правила за задълженията на всички служители по темата, включване на родителите, дежурства.

2.1. Интервенции в ситуации на тормоз, според приетите правила

Процедура за действие при тормоз: Ниво на тормоз	Отговор на детската градина
Ниско нарушение на правилата	Прекратяване на ситуацията на тормоз чрез: ❖ Действия от страна на детския учител в групата; ❖ Действия от страна на двамата учители на групата; ❖ Разговор с родителя и възстановяване на щетите;
Повтаряна на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз: ❖ Действия от страна на двамата учители на групата; разговор с родителите – обсъждане на проблема/ допълнителни програми за агресивно поведение, срещи с психолог; срещи с представителя на родителския актив; възстановяване на щетите. ❖ Регистриране на ситуацията на тормоз в постоянната комисия на

	детската градина за превенция за действие и за съдействие на органите по закрила на децата, жертви на насилие. Среща с комисията, учителите на детето, родителите на детето и председателя на родителския актив на групата; Набелязване мерки за действие.
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интелект, както на детето-жертва, така и на детето-извършител.	Протокол за тормоз: ❖ Среща с родителите – възстановяване на щетите – включване на детето в допълнителни програми за справяне с агресивното поведение. ❖ Директорът уведомява отдел“Закрила на детето“ – социалният работник приучва ситуацията, разговаря с родителите и предприема мерки за закрила на детето-жертва и справяне с детето-извършител и неговите родители.

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на детската градина срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялостната общност, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

По-голяма част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и някое от

тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат внимание, то най-вероятно става дума за игра.

Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат следните стъпки:

2.2. Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

2.2.1. В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.

2.2.2. Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство.

2.2.3. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказание на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от състрадание, за да може то да развие това чувство към другите. Защото липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

2.3. Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

2.3.1. Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка;

2.3.2. Подходът за възстановяване на щетата често си прилага в детската градина като логическо последствие от отклоняващото се поведение, свързано с рушене на материалната база. Той се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази насока. Същият подход успешно може да се прилага и когато се касае за нематериални щети. Важно е преди да се прилага подходът да бъде част от политиката на детската градина.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилието, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самото дете, е че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите към които се придържа детската градина, а не за да бъде наказан. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят на групата разговаря с детето, а то само избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и детето, което е било потърпевшо от тормоза.

Като първа стъпка учителят изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, учителите на групата за определен период от време може да проследяват поведението на детето и да дават обратна връзка. Учителят може да потърси съдействие и от другите учители, които също да проследяват поведението на децата и да реагират своевременно. Психологът също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост или като наблюдава детето насилник и неговото семейство към услуги в общността като центрове за превенции и консултативни кабинети към местните комисии за БППМН, центрове за обществена подкрепа, комплекс за социални услуги, общински съвети по наркотични вещества и др.

2.4. Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз

Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

2.4.1. Важно е учителят да поговори с детето, по възможност още същият ден или веднага след като е разбрал случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучвани.

2.4.2. Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстници.

2.4.3. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно.

Необходима е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се.

2.4.4. Детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно, ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолог.

2.4.5. Никога не трябва да се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговият мъчител с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици.

2.4.6. Наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него.

2.5. Реакции, спрямо наблюдателите:

2.5.1. Да се работи с наблюдателите на това ниво, не само на нивото превенцията, а с групата след ситуация на тормоз.

2.5.2. Не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз като всички, които са били там да видят какво се прави съгласно правилата на детската градина.

2.5.3. Изтъкват се тези, които са се намесили в защита ценностите на детската градина. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдещето.

2.5.4. Убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая.

2.5.5. Насърчаване за грижа спрямо тормозеното дете.

2.6. Система за насочване към други служби

2.6.1. Регистриране на ситуации на тормоз

Всяка ситуация на тормоз трябва да бъде регистрирана и описана в единен регистър на детската градина от учителя, който я е наблюдавал. Това се налага, за да може да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Добре е регистърът да съдържа кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били представени. Този регистър трябва да се съхранява на достъпно място в детската градина.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да решава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживеење. Като първа стъпка се уведомява директора на детската градина, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето“ по местоживеење и отдела за „Закрила на детето“, на чиято територия живее детето, местните комисии за

МППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Детето, което е склонно към насилие, се нуждае от разбиране на неговите потребности, причините за агресивното поведение, помощ при осъзнаване на собствените чувства, умения за контрол на гнева, развитие на емпатията.

В същото време има и една група деца, които са едновременно и насилници, и жертви. Възможно е детето да е жертва на насилие в семейството си или да е насилвано от някои „по-силни“ връстници. Децата жертви могат да упражняват насилие върху някой по-слаб от тях. Те са най-рискови по отношение на бъдещото си развитие и израстване, защото търпят последиците и на единия и на другия профил.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето“ към Дирекциите „социално подпомагане“. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуация, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомагат детето и семейството като цяло.

В случаи на дете в риск е важно да бъдат обединени условията на специалистите от различни области, за да бъдат ефективни мерките за закрила. В този смисъл социалният работник е партньор на останалите специалисти, ангажирани с проблема.

2.6.2. Кога и къде може да бъде подаден сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето, чл.7(1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

(2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзката с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

Към Държавна агенция за закрила на детето функционира национална телефонна линия за деца 116 и 111. националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. Националната телефонна линия за деца с номер 116 и 111 е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието.

Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от визираните органи за закрила-получен от

ДСП/ОЗД, ДАЗД или МВР(съгласно чл.7 от Закона за закрила на детето),той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс.сигналът се изпраща в Дирекция“социално подпомагане“ по настоящ адрес на детето.

Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел“Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24-часа от постъпване на сигнала.

Мултидисциплинарният екип на месно ниво следва да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок за изпълнение.Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип набелязва и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия, в съответствие с нормативната уредба.Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат зададени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи да бъде подкрепено от съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете.

Когато сигналът се отнася за дете в риск, той ще бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно.

При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на детската градина – да бъдат съгласувани действията на различни специалисти. В случай, че бъде установен риск за детето, то ще бъде отворен случай, т.е. ще бъдат предприети мерки за закрила.Ще бъде изготвен план, в който ще бъдат описани планираните мерки за закрила.Ще бъде изготвен план, в който ще бъдат описани планираните мерки, като социалният работник ще следи за изпълнението на плана.Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации.

В работата с децата и техните семейства всеки професионалист има своята роля.Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време, той има правомощията и ангажимента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на ниво детска градина. Работата в екип ще даде възможност и за обратна връзка между различните специалисти,

работещи с детето и неговото семейство за успехите или трудностите в планираните цели.

2.7.Включването на родителите

2.7.1.Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от детската градина действия за разрешаване на ситуацията;

2.7.2.В разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;

2.7.3.Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;

2.7.4.Разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;

2.7.5.От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;

2.7.6.Учителят може да насочи родителите за консултация с психолог.

3.Ресурсна обезпеченост

3.1.Ръководството на детската градина се задължава да осигурява:

3.1.1.Обучение на всеки един от служителите си за задължително всяка година;

3.1.2.Изграждане на механизми за взаимодействие с различни институции;

3.1.3.Осигуряване на подкрепяща мрежа от специалисти в детската градина, които да удържат ситуацията на тормоз;

3.1.4.Осигуряване на материали и други.

3.2.Министерството на образованието и науката:

3.2.1.Осигурява проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в детската градина;

3.2.2.Осигурява планирани обучения чрез включване на области, свързани с насилието и тормоза в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други;

3.2.3.Подпомага училищните екипи при разработване на програми от грижи за деца в риск и в случаи на насилие посредством Националната мобилна група за психологическа подкрепа.

КАКВО ОЗНАЧАВА ТОРМОЗ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА ОТ ВРЪСТНИЦИТЕ?

Тормоз в детската градина от връстниците означава, когато едно дете или група деца нарочно се отнасят лошо към друго дете, което е по-слабо и не може да се защити (да им отговори):напр.дразнят го, подиграват му се, измислят му неприлични прякори, бутат го или го ритат, заплашват го, взимат му нещата, изнудват го, затварят го в стаята или правят други неприятни неща.

Тормоз означава също така когато за някое дете се изговарят обидни неща, разпространяват се измислици или когато другите деца нарочно го изключват от игрите, не искат да говорят или да правят нещо заедно с него.

Тормоз означава, когато към дадено дете се отнасят по този начин не само веднъж/еднократно/, а много пъти или в продължение на дълго време.

Тормозът се различава от конфликтите, караниците или схватките, които възникват между децата с приблизително еднаква сила. При тормоза едното дете/групата от деца/ са очевидно по-силни от другото дете, което е по-слабо и не може да се защити, да отговори на тези, които го тормозят.

Община Съединение; гр.Съединение; с административен адрес на пл.“Съединение“ №4 и адрес на филиал ул.“Хан Крум“ №3 тел.0318/22135 и тел.0318/23597;e:mail:osmi_mart_saedinenie@abv.bg

АЛГОРИТЪМ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

1. Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал с Механизма за противодействие на тормоза и насилието между децата в детската градина.

Срок: месец септември

2. Запознаване на децата и родителите с формите на насилие и с Механизма за противодействие на тормоза между децата в детската градина по ред, определен от директора на детската градина/ първи срещи по групи за уч.година/.

Срок: месец октомври

3. Определяне на Координационен съвет със заповед на директора на училището.

Срок: до 15 септември

4. Извършване на оценка на тормоза между децата в детската градина в началото и в края на учебната година от учителите по групи, посредством Механизма.

Срок: за началото на учебната година – втората седмица на месец октомври, и за края на учебната година – месец май-юни, след приключване на учебния процес за съответния етап на образование

5. Анализ и обобщаване от координационния съвет на резултатите от оценката в резултат на изследването.

Срок: за началото на учебната година – до края на месец октомври, и за края на учебната година – до края на месец май-юни,

след приключване на учебния процес за съответния етап на образование

6. Запознаване на заинтересованите страни с обобщените резултати и обсъждане на необходимостта от предприемане на конкретни мерки и действия.

Срок: първата седмица на месец ноември

7. Разработване от координационния съвет на план за съответната учебна година за противодействие на тормоз във връзка с установените и анализирани резултати от анкетирането (изследването), който се утвърждава от директора на детската градина.

Срок: до края на месец ноември

1. Включва конкретни дейности по превенция и интервенция на ниво група (под формата на обучителни дейности и ситуации в групата) и на ниво градина (по посока създаване на общоучилищни правила и процедури);

2. Съдържа конкретни срокове и отговорници;

3. Определя ясно как се осъществява потокът на информация във връзка със съмнения за тормоз, как се документират случаи на тормоз и как се инициира работа по случай;

4. Актуализира се ежегодно до края на първата седмица на *месец ноември*;

5. При необходимост може да се актуализира и по време на учебната година към края на първия учебен срок – *месец януари*.

8. Създаване на единни правила за задълженията на всички служители, свързани със случаите на тормоз, изготвени от координационния съвет и заложи в Правилника за дейността на училището.

Срок: до края на месец октомври

9. Въвеждане на Дневник за случаите на тормоз.

Срок: 15 септември

1. Дневникът има за цел да подпомогне процеса на координация и комуникация в детската градина във връзка с осъществяването на цялостна политика на детската градина за противодействие на тормоз;

2. В дневника се документират ситуациите, съответстващи на Класификацията на нивата и формите на тормоз, и предприемането на съответните действия (*съгласно Таблица 1 от Механизма*), които изискват намесата на координационния съвет;

3. Всеки описан в дневника ситуация, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на случая, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия

(намеса, превенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители), как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои;

4. Координационният екип анализира ситуацията и определя необходимостта от индивидуална работа по случай с дете, чиято координация се осъществява от психолог или педагогическия съветник;

5. Дневникът за случаите на тормоз и съпътстващата документация по случаите се съхраняват при психолога или педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на детската градина.

Срок: целогодишен

10. Изготвяне на годишен отчетен доклад на Координационния съвет до директора на детската градина.

*Срок: към края на учебната година –
месец май-юни, след приключване на учебния
процес за съответния етап на образование.*

Запознати с Механизма и алгоритъма :

- 1.Йорданка Тафрова – ст.учител
- 2.Върбинка Ячкова- ст.учител.....
- 3.Станка Дерузова - учител
- 4.Боряна Алексиева – учител
- 5.Веселина Дългърска – учител
- 6.Анна Богослова - учител
- 7.Даниела Ткачова – ст.учител.....

- 8.Станка Марина – учител
- 9.Линка Чергарова – ст.учител
- 10.Милка Михайлова – учител
- 11.Недка Ралева – ст.учител.....
- 12.Бояна Янкова – учител
- 13.Румяна Генчева- учител
- 14.Минка Аврамашка – учител
- 16.Радостина Величкова – учител
- 17.Невенка Паликрушева – мед.сестра.....
- 18.Ина Стефанова- мед.сестра
- 19.Мария Илиева – мед.сестра
- 20.Цветанка Карабелова – мед.сестра.....
- 22.Благомира Карагьозова – хигиенист
- 23.Диана Белишка – готвач
- 24.Гергана Къцова- хигиенист
- 25.Мария Генчева – хигиенист
- 26.Лиляна Илиева – хигиенист
- 27.Мария Адърска – хигиенист
- 28.Нина Меретева– хигиенист.....
- 29.Недялка Перешка - детегледачка.....
- 30.Весела Стоянова – детегледачка
- 31.Петранка Генчева – детегледачка.....
- 32.Верка Мрънкова – детегледачка -
- 33.Величка Дараджанска - зас
- 34.Милена Минчева – зас -.....
- 35.Диана Костова – готвач
- 36.Боряна Златева – пом.възпитател.....
37. Кристина Гагова – готвач

- 38.Видка Гемеджийска - готвач
- 39.Тодор Генчев – огняр.....
- 40.Трендафил Адърски – огняр
- 41.Чудомира Попова – учител
- 42.Мария Ганева – готвач -
- 43.Цветелина Средева – учител

ЕЛЕНА ПЕТРОВА ПОПГЕНСКА - КАБАШКА

Директор ДГ с ЯГ”Осми март”

гр.Съединение